

BIBLE YA BAMIMPE TI BIBLE YA MISIONI-- NKI DISWASWANU NA KATI NA YO ZOLE?

Bible ya bamimpe kele na mikanda ya kele ve na Bible ya bamisioni, mikanda ya bo ke binga na kituba "Mikanda ya Nkaka ya Kuwakana ya Ntama." Mazina ya mikanda yina, yo yai: Estere: Kigreki, Yuditi, Ben Siraki, Tobiti, Baruki, 1&2 Bambangi, Kimbaku, Yeremia: ndambu ya nkaka, Daniele: ndambu ya nkaka.

MIKANDA YINA YA NKAKA KELE NKI?

Mikanda yina ya nkaka ke songa histoire ya Bayuda ti mikanda ya Bayuda. Mikanda yina kele na nki valeur? Bo ke songa ndambu ya histoire ti ya mabanza ya Bayuda na bamvula 400 na ntwala ya kukwisa ya Yesu. Na bamvula yina, Bayuda monaka nde Mpeve ya Nzambi vandaka kutuba na kati na bo diaka ve bonso Yandi tubaka na kati ya ba-mitubi ya Nzambi ya ntama. Mikanda yina kele mbote kutanga bonso mikanda ya bantu me sonika, kansi beto mona nde bantu me sala kifu ya nene na kutula yo na kati ya Bible. Bible kele ve kaka mukanda ya muntu me sonika. Bible kele Ndinga ya Nzambi. Yo kele ndinga ya Nzambi me tula na mu-noko ya bantu na kutuba to na diboko na bo na ku-sonika. Mabanza ti bandinga ya Bible me katuka na muntu ve, kansi na Nzambi.

KETI YAU KELE KIELEKA MIKANDA YA NKAKA YA BIBLE?

Beto kwikila nde mikanda yina ya nkaka kele kiteso mosi ve bonso Bible, ndinga ya Nzambi. Sambu na nki? Bayuda vandaka bantu ya Nzambi ya Kuwakana ya Ntama. Bambuka nde Yesu Kristo yandi mosi vandaka Muyuda. Bo bantu ya Nzambi songaka, "Yai kele ndinga ya Mono Mfumu Nzambi," ti "Yai kele ndinga na Mono ve." Na ntoto ya mvimba, Bayuda ke ndimaka bonso ndinga ya Nzambi kaka mikanda 39 ya kele na Bible ya ndombe. Katuka na luyantiku tii bubuyai, bo me buya "mikanda ya nkaka" ya kele na Bible ya bamimpe. Kansi yindula fioti. Mikanda yai kele mikanda ya Bayuda sonikaka. Yo kele mikanda ke songa ndambu histoire na bo. Bo mosi bankwa- mikanda yina, kansi bo mosi ke buya nde mikanda yina kele ndinga ya Nzambi!

Mikanda yina vandaka mpe na bilumbu ya Yesu Kristo, kansi yandi mpe ndimaka yau ve bonso ndinga ya Nzambi. Yandi ndimaka bimvuka 3 ya mikanda ya Kuwakana ya Ntama (Luka 24:44). Mikanda ya bimvuka yina 3 kele kaka mikanda ya kele na Bible ya ndombe. Mikanda ya yina ya nkaka vandaka ve na kati na yau.

NKI MUTINDU YAU KOTAKA NA KATI YA MIKANDA YA BIBLE?

Kana bankwa-mikanda yina ndimaka yau ve, kana Yesu ndimaka yau ve, ebuna nki mutindu mikanda yina ya nkaka kotaka na Bible ya nkaka? Mikanda yina monikaka ntete na Bible ya Greki ya bo bingaka "La Septante" (sambu bantu 70 salaka kosalu ya kubalula Hebreu ya Kuwakana ya Ntama na Greki). Bo salaka kosalu ya kubalula yo kiteso ya bamvula 250 na ntwala ya Yesu na bwala mosi ya nene ya Ezipte, Alexandri. Kansi ntangu bo salaka yo ntete, bo tulaka ve mikanda yina ya nkaka na kati na yo. Bo tulaka kaka mikanda ya bantu yonso ndimaka bonso ndinga ya Nzambi.

Beto zaba ve mbote-mbote nki ntangu bantu ya nkaka yikaka mikanda yina. Beto zaba nde bo yikaka yo na ntwala ya mvula 150 na nima ya Yesu. Na mvula yina, bo yantikaka kubalula "La Septante" na Latin, ti mikanda yina ya nkaka monikaka na kati. Beto zaba nde yo salamaka na Alexandri. Bwala yai vandaka kufuluka na bamimpani ti na mabanza na bo. Bantu ya Nzambi zolaka kuyidika malongi ya Bible sambu na mpila nde bampani mpe lenda mona kiese kundima yo. Malongi ti mambu mingi ya mbi kotaka na dibundu na bwala Alexandri sambu na nzala ya bantu ya kumonika mbote na meso ya bamimpani.

Kansi, ata mikanda yina ya nkaka kotaka na Bible yai "La Septante" bantwadisi ya dibundu ya kuluta mingi vandaka kundima yau ve bonso ndinga ya Nzambi. Ntwadisi ya ntete ya kuzola mikanda yina vandaka Augustin, pasteur mosi na nord ya Afrika kiteso ya mvula 400. Augustin mpe ndimaka yo ve bonso ndinga ya Nzambi kibeni, kansi sambu yo vandaka na "La Septante," yandi vandaka kuzola mingi kumona yo na kati ya Bible. Bantwadisi ya nkaka (mbandu Yeromi) nganinaka Augustin ngolo na mikanda. Bo zolaka ve mikanda yina ya nkaka kumonika sika mosi ti mikanda ya Nzambi.

Yeromi vandaka kubalula Bible na Latin courant ya bo ke binga "Vulgati", ke zola tuba Latin ya bantu ke zaba. Bible ya Latin ya bo balulaka na mvula 150 vandaka mpasi sambu na bantu kutanga na mvula 400. Yeromi buyaka kubalula mikanda yina ya nkaka na Latin sambu yandi monaka yo ve bonso ndinga ya Nzambi. Kaka na nima yandi fwaka, bantu ya nkaka tulaka mikanda yina ya nkaka na kati ya Bible ya Latin Vulgati. Mikanda yina bikalaka kaka na Latin ya ntama, sambu Yeromi buyaka kubalula yau na Latin courant.

Na nima ya Yeromi, bantwadisi ya dibundu ya kuluta mingi landaka mikanda ya Yeromi ndimaka. Bo buyaka mikanda yina ya nkaka bonso ndinga ya Nzambi. Ata bantwadisi ya dibundu na Roma buyaka mikanda yai, mbandu Pape Gregoire (590-604) ti Pape Clément VII (1378-94). Kansi ndambu ya bantu tulaka liste yai nda ya ndimaka mikanda ya nkaka sikamosi ti liste ya nkufi ya buyaka yo, bonso bo zolaka ve kuzenga nki vandaka liste ya kieleka ya mikanda ya Bible. Konso ntangu ya bantu balulaka Bible yai "La Septante" na ndinga ya nkaka, mikanda yina ya nkaka kotaka na Bible yina, ata bantwadisi ya kuluta mingi ndimaka yo ve bonso ndinga ya Nzambi, ti ata batraducteur ya ntete ya La Septante buyaka yo. Kansi konso ntangu bo balulaka Bible ya Palestina, mikanda yina kotaka ve, sambu Bible ya Palestina vandaka na mikanda yina ve. Martin Luther tulaka mikanda yina na Bible na yandi, kansi yandi sonikaka na luyantiku nde, "Mikanda yai kele ve kiteso mosi ti Ndinga ya Nzambi."

Na mvula 1545-46, kimvuka ya bantwadisi ya dibundu kutana sambu na kupesa mvutu na "baprotestant"--bantu ya vandaka kutuba nde dibundu me vilaka nzila ya Nzambi. Baprotestant zolaka kuvutula dibundu na nzila. Bantu bingaka bo baprotestant (bantu ke buya) sambu bo vandaka kubuya mbi ya nkaka ya me kota-kota na kati ya dibundu. Bantwadisi ya dibundu kutanaka sambu na kuzenga kana bo ta sosa kuvutula dibundu na nzila to ve. Kansi na mabanza na bo, bo monaka bonso dibundu lenda sala kifu ve. Bo monaka bonso ba-protestante fweti vanda bantu kele na kifu.

Mbandu, baprotestant tubaka nde Bible ke ndima ve beto samba sambu na bafwa kukota na zulu, kansi dibundu me yikama kusala yo mingi. Bantwadisi monaka nde, mbote dibundu landa kaka kusamba sambu na bafwa. Kansi mpasi na bo vandaka kumona malongi yina na kati ya Bible. Bible ya mvimba vandaka kubuya yo (mbandu Baebreo 9:27, Luka 16:25-26, Yoane 3:16,18,36, 2 Samuele 12:19-20, etc.). Bo monaka ve ata verse mosi ya ndimaka nde beto lenda samba sambu na bafwa, ata mbandu mosi ve ya songaka nde bantu ya Nzambi kele na inswa kusala yo.

Kansi, verset vandaka mosi na kati ya mikanda yina ya nkaka ya tubaka mambu yina. Bantwadisi vandaka na mfunu ya mbandu yina sambu mpila bo vandaka kusamba sambu na bafwa kumonika mbote na meso ya bantu. Kunwana ya ngolo vandaka na kati na bo, kansi na nsuka bo zengaka nde dibundu katolika monaka mikanda yina ya nkaka bonso kieleka ndinga ya Nzambi nzila mosi ti mikanda yonso ya Bible. Bo tubaka nde bantu yonso fweti ndima mpila bo me tuba, mpe nde kana muntu tubaka na mutindu ya nkaka, bika Nzambi kusinga yandi. Kimvuka ya bantwadisi ya zengaka mutindu yina bo bingaka Concile ya Trente. Bantwadisi ya dibundu Katolika me landa kuzenga ya bantwadisi yina tii bubuyai.

Ebuna bubuyai beto ke mona mikanda yina ya nkaka na kati ya Bible ya bamimpe. Muntu na muntu fweti zenga na ntima na yandi kana yandi ta landa mabanza ya bantwadisi ya Council ya Trente ti ya dibundu katolika na nima ya ntangu yina, to kana yandi ta landa mabanza ya Yesu Kristo.

NA NKUFI

Bampangi, Bible ya ndombe ya misioni kele kusadila, yo ikele ve incomplete. Na kati na yo nge ta mona mikanda yonso ya Bazwif ndimaka bonso ndinga ya Nzambi. Tala, yai kele mikanda ya Bazwif ya beto kele kusolula.

Bo bantu vandaka expert na yo. Bo zabaka mikanda yai, kansi bo buyaka yo bonso ndinga ya Nzambi. Yesu mpe ndimaka ve mikanda yai bonso ndinga ya Nzambi. Bantwadisi ya ntete ya dibundu, bo mpe ndimaka yo ve bonso ndinga ya Nzambi. Yo yina, beto misioni, beto kele kulanda kaka mabanza na bo, kansi mambu ya nene, beto ke landa mabanza ya Yesu Kristo.

** NKI NGE BANZA? **

Mpangi mosi lombaka beto Bible ya bamimpe. Bantu ya nkaka me kusaka yandi nde Bible ya bamisioni vandaka incomplet. Beto tendulaka yandi mambu yai yonso. Bonso yandi vandaka na ntima ya mbote, yandi vutulaka nde "Nzala na mono sambu na mikanda yai me mana."

Keti NGE ta vanda na nzala sambu na mikanda ya Yesu vandaka kubuya?

Kana nge zola kubakisa kuluta malongi yai, nge lenda solula ti pasteur protestant (misioni). Dibundu ya misioni kele bo ya zola tula ngolo kuvutuka na nzila ya Yesu Kristo, ti kulanda malongi ya Bible mbote-mbote na mambu yonso. Nge mpe lenda kwisa solula na beto to sonikila beto na MCE.